

Cadeirio Cyfarfodydd Cymraeg a Dwyieithog

Canllaw i Gadeiryddion

Hurwyddo'r Gymraeg yng Nwyrdd
Promoting the Welsh Language in Gwynedd

BWRDD YR IAITH
GYMRAEG · WELSH
LANGUAGE BOARD

Noddir gan
Lywodraeth Cynulliad Cymru
Sponsored by
Welsh Assembly Government

Bwriad y canllaw hwn ydy...

eich cynorthwyo chi fel cadeirydd i:

- alluogi eich grŵp i barhau i gynnal cyfarfodydd trwy gyfrwng y Gymraeg
- adfer y sefyllfa os ydy eich grŵp neu bwyllgor yn ddiweddar wedi gorfod dechrau cynnal eich cyfarfodydd trwy gyfrwng y Saesneg trwy ddefnyddio gwahanol dechnegau i sicrhau bod y di-Gymraeg yn gallu cyfrannu at weithgarwch eich grŵp
- ganiatàu i aelodau'r grŵp gael cyfrannu yn Gymraeg neu Saesneg, yn ôl eu dewis.

Swyddogaeth Cadeirydd

Fel cadeirydd, mae llwyddiant eich grŵp neu bwyllgor yn dibynnu'n helaeth arnoch chi!

Chi sydd yn bennaf gyfrifol am gael pawb i gyfrannu a chydweithio.

'Waeth pa mor ffurfiol neu anffurfiol yw'ch grŵp, mae'n bwysig eich bod yn gwneud i bawb deimlo bod eu cyfraniad yn bwysig.

Bydd eich agwedd chi, eich ffordd o siarad a thrafod pobl, yn cyfrannu at hyn wrth gwrs, ond mae hefyd yn bwysig eich bod yn ymwybodol o agweddau a gallu aelodau'r grŵp i siarad y Gymraeg a'r Saesneg.

Arferion iaith

Wrth gael eich ethol yn Gadeirydd, roeddech yn etifeddu lluo o arferion y grŵp / pwyllgor, gan gynnwys arferion ieithyddol.

Mae 69% o drigolion Gwynedd yn siarad Cymraeg ac mewn llawer rhan o Wynedd, mae grwpiau a phwyllgorau cymunedol fel arfer yn cynnal eu cyfarfodydd trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae cyfarfodydd capel, ysgol Sul, ysgolion cynradd, yr Urdd, yr Eisteddfod leol ac ati yn draddodiadol wedi cael eu cynnal trwy gyfrwng y Gymraeg, ond bellach, mae pobl sy'n symud i fyw i'r ardal hefyd yn awyddus i ymuno a bod yn rhan o weithgareddau'r gymuned.

Mae'n gallu bod yn sefyllfa anodd wrth drïo cynnwys y bobl hyn, eu hannog i gyfrannu i weithgarwch y gymuned a pharhau i gadw iaith y cyfarfodydd yn Gymraeg.

Pam cadw'r Gymraeg?

Pam na thrown y cyfarfodydd yn gyfarfodydd dwyieithog neu Saesneg, wedi'r cwbl, mae'r Cymry Cymraeg yn medru siarad Saesneg yr un mor rhugl?

Un rheswm pwysig yw mai dim ond ar y rhan fechan hon o'r ddaear mae'r Gymraeg yn iaith naturiol cyfarfodydd, ac mi fyddai peidio â pharhau i siarad Cymraeg yn golygu colli iaith a llawer mwy na hynny, colli ffordd o fyw. Ac unwaith y bydd yr iaith wedi ei cholli, bydd yn rhy hwyr i'w chael yn ôl wedyn...

Cyfieithu ar y pryd

Yr ateb symlaf i sicrhau fod pob aelod o'r pwyllgor yn gallu cyfrannu yn yr iaith o'i ddewis ydi defnyddio gwasanaeth cyfieithu ar y pryd.

Mae'r cyfieithydd yn bresennol i hyrwyddo cynnal y cyfarfod yn Gymraeg.

Bydd y Cymry Cymraeg a'r di-Gymraeg yr un mor ddibynnol arno o ran eu gallu i gyfathrebu yn eu dewis iaith.

Y mae yno at wasanaeth pawb a dylai hynny hyrwyddo cydweithio o fewn y grŵp.

Y MANTEISION

Mae modd parhau â'r arfer o gynnal cyfarfodydd yn Gymraeg, a galluogi aelodau di-Gymraeg i gyfrannu a gwneud eu rhan dros y gymuned.

Mae cyfieithu ar y pryd wedi hen ennill ei blwy yng Ngwynedd, ac mae'r Cymry Cymraeg a'r di-Gymraeg erbyn hyn wedi arfer clywed cyfieithu mewn cyfarfodydd, yn enwedig felly yn y sector cyhoeddus.

I lawer aelod di-Gymraeg, mae defnyddio offer cyfieithu ar y pryd yn aml iawn yn gam cyntaf o'u siwrnai i ddysgu'r iaith a gwerthfawrogi'r diwylliant lleol.

Gall darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd fod yn fuddsoddiad gwerth chweil er mwyn hyrwyddo cynydd mewn gweithgarwch cymunedol a chydlynad ieithyddol a chymunedol.

Os ydych yn dymuno gwarchod y Gymraeg yn eich cyfarfodydd, mae'n syniad da i lunio polisi iaith ar gyfer eich grŵp. Gallai polisi iaith o'r fath nodi mai yn Gymraeg y bydd eich cyfarfodydd yn cael eu cynnal, ac y byddwch yn defnyddio gwasanaeth cyfieithu ar y pryd i sicrhau hynny.

Beth ddylech chi
fel **Cadeirydd**
ei wneud...

Ymlaen llaw

DOGFENNAETH

Dylech chi neu'r ysgrifennydd sicrhau fod y ddogfennaeth i gyd, gan gynnwys cofnodion y cyfarfod diwethaf, yr agenda, unrhyw adroddiadau, cyflwyniadau powerpoint ac ati, yn cael eu hanfon at y cyfieithydd ychydig ddyddiau ymlaen llaw.

Gorau oll os gallwch anfon yr holl ddogfennaeth at y cyfieithydd ymlaen llaw yn ddwyieithog, wedi'r cyfan os oes angen darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn ystod y cyfarfod, mae hefyd angen i chi ddarparu'r ddogfennaeth i'r aelodau hynny yn ddwyieithog hefyd.

LLEOLI'R OFFER

Mae'n rhaid i'r cyfieithydd osod ei offer yn y man gorau iddo allu gweld a chlywed pawb, ond mae'r un mor bwysig bod yr offer yn cael ei osod mewn man sydd ddim yn ymyrryd ar eich cyfarfod.

Fel cadeirydd, dylech ymdrechu i gyrraedd ychydig yn gynnar i drafod hyn gyda'r cyfieithydd cyn y cyfarfod.

Ar ddechrau'r cyfarfod

ANNOG DEFNYDD O'R GYMRAEG

Croesawch bawb yn ddwyieithog ac egluro mai trwy gyfrwng y Gymraeg y bydd y cyfarfod yn cael ei gynnal, ond bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael i sicrhau bod y di-Gymraeg yn gallu dilyn a chyfrannu.

Gofynnwch i'r aelodau di-Gymraeg i wisgo'u clustffonau.

Gosodwch esiampl i weddill y Cymry Cymraeg sy'n bresennol trwy siarad yn Gymraeg o hyn allan, ac annog y Cymry Cymraeg eraill i gyfrannu yn Gymraeg hefyd. Eglurwch y byddwch chi'n ateb cwestiynau yn Gymraeg, hyd yn oed os ydyn nhw'n cael eu gofyn yn Saesneg, ac annog y Cymry Cymraeg eraill i wneud yr un peth. Dyna pam fod gwasanaeth cyfieithu yn bresennol.

SICRHAU FOD PAWB YN CLYWED

Helpwch y cyfieithydd i wneud yn siŵr fod offer pawb yn gweithio ac nad yw lefel llais y cyfieithydd yn amharu ar y cyfarfod. O wneud hyn ar ddechrau'r cyfarfod byddwch wedi gwneud yn siŵr bod y cyfieithydd, y Cymry Cymraeg a'r di-Gymraeg yn medru clywed.

ANNOG DYSGWYR

Holwch a oes dysgwyr yn y cyfarfod.

Os oes dysgwyr yn bresennol, dangoswch fel cadeirydd eich bod yn edmygu eu hymdrech i ddysgu Cymraeg, ac anogwch nhw i siarad Cymraeg yn y Pwyllgor. Mae gweld rhywun yn mynd i'r drafferth i ddysgu'r Gymraeg wastad yn braf, ac i'r dysgwr mae cael cyfle i glywed Cymraeg a chael cyfle ac anogaeth i gyfrannu yn Gymraeg yn gallu bod yn hwb mawr.

Yr un pryd, atgoffwch y Cymry Cymraeg i fod yn amyneddgar a rhoi cyfle i ddysgwyr ymarfer eu Cymraeg.

Yn ystod y cyfarfod

UN AR UNWAITH!

Peidiwch â gadael i bobl siarad ar draws ei gilydd. Ni all y cyfieithydd gorau yn y byd gyfieithu dau lais yr un pryd!

GLYNU AT Y GYMRAEG

Atebwch bob cwestiwn yn Gymraeg, hyd yn oed os iddyn nhw gael eu gofyn yn Saesneg. Mewn cyfarfod dwyieithog o'r fath, ni ddylai neb ystyried bod hyn yn anghwrtais.

Ond weithiau mae hynny'n anodd. Os byddwch wedi ateb cwestiwn Saesneg yn Saesneg, neu unrhyw un arall, mae'n syniad da i grynhoi yn Gymraeg. Mae sut y byddwch chi'n defnyddio'r Gymraeg ac yn glynu at y Gymraeg yn rhoi arweiniad clir i Gymry Cymraeg eraill yn y cyfarfod.

CYSWLLT LLYGAD

Cadwch lygad ar yr aelodau sy'n gwisgo clustffonau iddyn nhw wybod eich bod yn ceisio sicrhau eu bod nhw'n dilyn y drafodaeth. Mae hyn yn arbennig o bwysig os ydyn nhw'n disgwyl ateb i gwestiwn. Rhowch amser iddyn nhw wisgo a thynnu eu clustffonau er mwyn gwrandao a siarad.

Cynnal cyfarfod Cymraeg heb gyfieithydd

Ni fydd gan rai grwpiau neu bwyllgorau yr adnoddau i dalu am gyfieithydd, felly beth allwch chi ei wneud pan fo aelodau di-Gymraeg yn ymuno â chi?

BETH I'W WNEUD?

Mae'n bosibl y gallai egluro'r anawsterau hyn fod yn ddigon i ddwyn perswâd ar aelodau'r pwyllgor fod cyfiawnhad wedi'r cyfan dros dalu cyfieithydd i fod yn bresennol.

Fel arall, y nod gobeithio, fyddai parhau i gynnal y cyfarfod yn Gymraeg

Eglurwch i'r di-Gymraeg y byddai newid iaith yn gam rhy fawr i'w wneud am y rhesymau a'r anawsterau hyn, ond y byddwch chi fel cadeirydd yn gwneud pob ymdrech i sicrhau bod pawb yn y grŵp yn medru dilyn.

ANAWSTERAU NEWID IAITH

Mae'n berffaith bosibl mai yn Gymraeg y mae cyfarfodydd yn y gymuned yma yn draddodiadol wedi cael eu cynnal

Gallai newid iaith greu anhawster ieithyddol i aelodau'r grŵp.

Er efallai bod pawb yn deall Saesneg, ac yn defnyddio Saesneg mewn gwahanol sefyllfaoedd, nid yw hynny'n golygu bod y Cymry Cymraeg yn gyfforddus yn siarad Saesneg yn gyhoeddus.

Mae hyn yn arbennig o wir am ddefnyddio Saesneg yn eu cymuned leol eu hunain gan newid iaith oes o gyfathrebu gyda chyfeillion a chymdogion.

Yn aml byddai'n well gan lawer o Gymry Cymraeg a llawer o bobl ddi-Gymraeg gadw draw yn hytrach na bod yn gyfrifol am newid iaith cyfarfod neu iaith gweithgarwch cymunedol.

Technegau y gallwch eu defnyddio

SYLWEBU

Trefnwch fod rhywun yn eistedd wrth ochr yr aelod di-Gymraeg gan grynhoi'r drafodaeth yn dawel yn Saesneg iddyn nhw. Does dim angen cyfieithu pob gair. Bydd llawer o'r cyfarfod yn ddealladwy heb gyfieithu pob gair – mae tôn llais a iaith y corff yn cyfleu llawer o'r ystyr hefyd.

Cofiwch y byddai'r sawl sy'n sylwebu yn gwneud hyn ar draul medru cyfrannu at y cyfarfod ei hun yn aml, felly dylid gofyn i Gymry Cymraeg wneud hyn yn eu tro.

DOGFENNAETH DDWYIEITHOG

Mae cael cofnodion ac agenda ac unrhyw ddogfennaeth neu gyflwyniad *Powerpoint* yn ddwyieithog yn hwyluso gallu cynnal cyfarfod ei hun trwy gyfrwng y Gymraeg, gan y gallai'r aelodau di Gymraeg ddilyn trefn yr eitemau.

I ddod o hyd i gyfieithydd, cysylltwch â
www.cyfieithwycymru.org.uk

01248 371839